

**ปัญหากระบวนการเยียวยาจากความที่ได้รับความเสียหายจากทนายความ
ที่กระทำความผิดตามข้อบังคับสภาทนายความ
ว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529¹**

สิทธิชนันท์ ศรีณย์ชานน²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหากระบวนการเยียวยาจากความที่ได้รับความเสียหายจากทนายความ ที่กระทำความผิดตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการกระบวนการเยียวยาจากความที่ได้รับความเสียหายจากทนายความ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพทนายความซึ่งเป็นอาชีพอิสระ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรม จึงเป็นอาชีพที่มีเกียรติและก่อให้เกิดความผาสุกแก่ประชาชน ตลอดจนเป็นกลไกอันสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ลูกความหรือประชาชนได้รับความเป็นธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความจึงต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความซื่อสัตย์ อีกทั้งเป็นวิชาชีพเฉพาะที่ต้องใช้วิชาความรู้ความสามารถทางกฎหมาย รวมถึงความเชี่ยวชาญในการนำเสนอข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานเพื่อประกอบกับการพิจารณาตัดสินของศาล และต้องมีความรู้ทางกฎหมายอย่างถูกต้องในการประกอบอาชีพ ถ้าไม่มีความรู้พิเศษจะปฏิบัติอาชีพนี้ไม่ได้ความรู้นี้ได้มาจากการศึกษาอบรม โดยเฉพาะซึ่งมีใช่อบรมความรู้ในการทำงานเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องอบรมเกี่ยวกับการปลูกฝังความดีในวิชาชีพโดยจะต้องมีคุณธรรมประจำใจ บทบาททนายความมีความสำคัญต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมจึงต้องมีการอบรมกันอย่างพิเศษ การประกอบวิชาชีพทนายความเป็นงานที่ต้องใช้กฎหมายเป็นหลัก ต้องยึดถือและปฏิบัติตามหลักจริยธรรมทางวิชาชีพและมรรยาททนายความอย่างเคร่งครัดเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้กับลูกความอย่างเต็มที่เต็มความสามารถให้สมกับที่ลูกความได้มอบความไว้วางใจให้ดำเนินคดีแทนตน ดังนั้นทนายความควรยึดหลักวิชาชีพเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดประโยชน์กับลูกความของตนอย่างถูกต้องเป็นธรรมในการผดุงความยุติธรรมตามหลักกฎหมายซึ่งเป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติของผู้มีวิชาชีพ เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพเป็นทนายความที่ดีมีคุณธรรม

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากระบวนการเยียวยาจากความที่ได้รับความเสียหายจากทนายความ ที่กระทำความผิดตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิคดี และคณะกรรมการสอบ คือ ศาสตราจารย์ พิเศษ ปัญญา สุทธิคดี และ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จริยธรรมและมีความรับผิดชอบใช้ความละเอียดรอบคอบและความระมัดระวังในการประกอบวิชาชีพ โดยเมื่อรับเป็นทนายความให้กับลูกความแล้ว จะต้องใส่ใจในหน้าที่และต้องอธิบายข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงในการทำคดีให้แก่ลูกความทราบอย่างตรงไปตรงมาเพราะทนายความถือว่าเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ด้านกฎหมายและเป็นตัวแทนของลูกความจึงต้องปฏิบัติหน้าที่แทนตัวความในการว่าต่างแก้คดีในศาลให้ลูกความและรักษาผลประโยชน์ให้กับลูกความของตนตามมาตรฐานวิชาชีพการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ

ด้วยสถานะปัจจุบันเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้มีการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลเป็นจำนวนมาก และมีจำนวนทนายความที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินคดีให้กับลูกความเพิ่มมากขึ้น มีทนายความที่ประพฤติผิดมรรยาททนายความมีเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเสียหาย และยังไม่มีการช่วยเหลือเยียวยาแก้ไขให้กับประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของทนายความ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหากระบวนการเยียวยาลูกความที่ได้รับความเสียหายจากทนายความที่กระทำความผิดตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ไม่ครอบคลุมด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับลูกความที่ได้รับความเสียหายจากทนายความที่กระทำความผิดตาม ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ไม่ว่าจะเป็น ผิดข้อบังคับ ข้อ 10 (1) กรณีใช้อุบายอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวต่อไปนี้ เพื่อจงใจให้ผู้ใดมอบคดีให้ว่าต่างหรือแก้ต่าง หลอกลวงให้เขาหลงว่าคดีนั้นชนะเมื่อตนรู้สึกแก้ไขว่าจะแพ้..... หรือ ข้อ 12 (1) กรณีจงใจขาดนัด หรือทอดทิ้งคดี (2) จงใจละเว้นหน้าที่ที่ควรกระทำอันเกี่ยวแก่การดำเนินคดีแห่งลูกความของตน หรือปิดบังข้อความที่ควรแจ้งให้ลูกความทราบ ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้คดีแพ้และต้องเสียหายแล้ว ลูกความยังต้องเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ อาทิเช่น ค่าจ้างทนาย ค่าธรรมเนียมศาล เป็นต้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 มาตรา 52 ได้บัญญัติโทษความผิดมรรยาททนายความ ไว้เพียง 3 สถาน ได้แก่ 1.ภาคทัณฑ์ 2.ห้ามทำการเป็นทนายความมีกำหนดไม่เกิน 3 ปี หรือ 3.ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้บัญญัติถึงวิธีการเยียวยาลูกความที่ได้รับความเสียหายจากทนายผู้กระทำผิดซึ่งลูกความควรมีสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนในชั้นนี้

ประเด็นปัญหาที่สองคือ ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับลูกความที่ได้รับความเสียหายจากทนายความที่กระทำความผิดตาม ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 แล้วลูกความจะต้องเสียค่าทนายความ เสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินคดีทางแพ่งหรืออาญากับทนายความที่กระทำความผิดแก่ลูกความอีกครั้ง ซึ่งเป็นการซ้ำเติมลูกความที่ได้รับความเดือดร้อนอยู่แล้ว ซึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ

พ.ศ.2528 ควรมีการจัดหาทุนความเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินคดีไม่ว่าทั้งทางแพ่งหรืออาญากับทุนความโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ประเด็นปัญหาที่สามเกี่ยวกับความล่าช้าในการพิจารณาคดีมรยาททุนความ การพิจารณาคดีโดยทั่วไปต้องทำด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คู่ความ แต่ในคดีมรยาททุนความตามพระราชบัญญัติทุนความ พ.ศ.2528 ในเรื่องการพิจารณาคดีมรยาททุนความมีความล่าช้าและนานเกินสมควร ซึ่งการที่คดีล่าช้าอาจทำให้คู่ความเสียหาย

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหากระบวนการเยียวยาผู้ถูกความที่ได้รับความเสียหายจากทุนความ ที่กระทำความผิดตามข้อบังคับสภาทุนความว่าด้วยมรยาททุนความ พ.ศ. 2529 ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1.ปัญหาเกี่ยวกับผู้ถูกความที่ได้รับความเสียหายจากทุนความที่กระทำความผิดตาม ข้อบังคับสภาทุนความว่าด้วยมรยาททุนความ พ.ศ. 2529 ไม่ว่าจะเป็น ผิดข้อบังคับ ข้อ 10 (1) กรณีใช้อุบายอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวต่อไปนี้ เพื่อจงใจให้ผู้ใดมอบคดีให้ว่าต่างหรือแตกต่างหลอกลวงให้เขาหลงว่าคดีนั้นชนะเมื่อคนรู้สึกแค้นใจว่าจะแพ้..... หรือ ข้อ 12 (1) กรณีจงใจขาดนัด หรือทอดทิ้งคดี (2) จงใจละเว้นหน้าที่ที่ควรกระทำอันเกี่ยวแก่การดำเนินคดีแห่งลูกความของตน หรือปิดบังข้อความที่ควรแจ้งให้ผู้ถูกความทราบ ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้คดีแพ้และต้องเสียหายแล้ว ลูกความยังต้องเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ อาทิเช่น ค่าจ้างทนาย ค่าธรรมเนียมศาล เป็นต้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติทุนความ พ.ศ.2528 มาตรา 52 ได้บัญญัติโทษความผิดมรยาททุนความ ไว้เพียง 3 สถาน ได้แก่ 1.ภาคทัณฑ์ 2.ห้ามทำการเป็นทุนความมีกำหนดไม่เกิน 3 ปี หรือ 3.ลบชื่อออกจากทะเบียนทุนความ ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้บัญญัติถึงวิธีการเยียวยาผู้ถูกความที่ได้รับความเสียหายจากทุนผู้กระทำความผิดซึ่งลูกความควรมีสติที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนในชั้นนี้

ผู้ศึกษาขอเสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการเยียวยาผู้ถูกความที่ได้รับความเสียหายจากทุนความที่กระทำความผิดตามข้อบังคับสภาทุนความว่าด้วยมรยาททุนความ พ.ศ.2529 โดยให้บัญญัติมาตราเพิ่มเติม ในพระราชบัญญัติทุนความ พ.ศ. 2528 เป็นมาตรา 65/1 ว่า “เมื่อคณะกรรมการมรยาททุนความได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้เสียหายตามมาตรา 65 แล้วถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของทุนความที่ประพฤติผิดมรยาททุนความ ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการมรยาททุนความที่พิจารณาคดีขอให้บังคับทุนความชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายจะต้องยื่นคำร้องก่อนคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จสิ้น ทั้งนี้คำร้องดังกล่าวต้องแสดงรายละเอียดตามสมควรเกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง หากคณะกรรมการมรยาทนายความเห็นว่าคำร้องนั้นยังขาดสาระสำคัญบางเรื่อง คณะกรรมการมรยาทนายความมีคำสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องให้ชัดเจนก็ได้

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะมีคำขอประการอื่นที่มีใช้คำขอบังคับให้ทนายความผู้ถูกกล่าวหาชดเชยค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของทนายความที่ประพฤติผิดมรยาทนายความมิได้”

2.ปัญหาเกี่ยวกับลูกความที่ได้รับความเสียหายจากทนายความที่กระทำความผิดตาม ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรยาทนายความ พ.ศ. 2529 แล้วลูกความจะต้องเสียค่าทนายความ เสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินคดีทางแพ่งหรืออาญากับทนายความที่กระทำความผิดแก่ลูกความอีกครั้ง ซึ่งเป็นการซ้ำเติมลูกความที่ได้รับความเดือดร้อนอยู่แล้ว ซึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 ควรมีการจัดหาทนายความเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินคดีไม่ว่าทั้งทางแพ่งหรืออาญากับทนายความโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ผู้ศึกษาขอเสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติ เกี่ยวกับกระบวนการเยียวยาลูกความที่ได้รับความเสียหายจากทนายความที่กระทำความผิดตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรยาทนายความ พ.ศ.2529 โดยให้บัญญัติมาตรา เพิ่มเติม ในพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 เป็นมาตรา 52/1 ว่า “ในคดีที่ทนายความถูกลงโทษตามมาตรา 52 แล้ว หากผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าว หากต้องการมีทนายความในการดำเนินคดีแพ่งหรือคดีอาญากับทนายความที่กระทำความผิด ให้ยื่นคำร้องต่อประธานกรรมการมรยาทนายความภายใน 30 วัน นับแต่มีคำสั่งลงโทษทนายความตามมาตรา 52

เมื่อได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้คณะกรรมการมรยาทนายความพิจารณาและจัดหาทนายให้แก่ผู้ร้องภายใน 7 วัน

ให้สภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์จ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ตั้งตามมาตรานี้ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งคดีและสภาวะทางเศรษฐกิจ”

3.ปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าในการพิจารณาคดีมรยาทนายความ การพิจารณาคดีโดยทั่วไปต้องทำด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คู่ความ แต่ในคดีมรยาทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 ในเรื่องการพิจารณาคดีมรยาทนายความมีความล่าช้าและนานเกินสมควร ซึ่งการที่คดีล่าช้าอาจทำให้คู่ความเสียหาย เนื่องจากกระบวนการพิจารณามีหลายขั้นตอนและในบางขั้นตอน

ไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้อย่างชัดเจน นับแต่การยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือต่อประธานกรรมการมรรยาท ทยายความ ตามมาตรา 64 การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อทำการสอบสวนจนแล้วเสร็จ ตามมาตรา 65 ให้ประธานกรรมการมรรยาททยายความพิจารณาและมีคำสั่งชี้ขาดเบื้องต้นก่อนที่จะส่งสำนวนคดีนั้น ไปยัง นายกสภายความเพื่อให้คณะกรรมการสภายความนั้นพิจารณาและมีคำสั่งอีกครั้งหนึ่งภายใน 30 วัน และคณะกรรมการสภายความจะต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน ในกรณีที่มีคำสั่งยื่นให้จำหน่ายคดี หรือ ยกคำกล่าวหาตามคำสั่งของคณะกรรมการมรรยาททยายความให้คดีถึงที่สุด แต่ถ้ำกรณีที่มีคำสั่งให้ลงโทษ ทยายความผู้ถูกกล่าวหา นั้นสามารถที่จะอุทธรณ์ต่อสภานายกพิเศษให้พิจารณาชี้ขาดได้ภายใน 30 วันนับแต่วัน ได้รับแจ้งคำสั่ง ตามมาตรา 68 ซึ่งการที่พิจารณาคดีมรรยาททยายความเช่นนี้ ย่อมก่อให้เกิดความล่าช้าในคดี ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายเป็นอย่างมาก

ผู้ศึกษาขอเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 65 จากเดิม “เมื่อได้รับคำกล่าวหาตามมาตรา 64 วรรคหนึ่ง หรือ เมื่อได้รับแจ้งจากศาล พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวน หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการมรรยาท ทยายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททยายผู้ใด ให้คณะกรรมการมรรยาททยายความ แต่งตั้งทยายความไม่น้อยกว่าสามคนเป็นคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวน เพื่อการนี้ให้คณะกรรมการ สอบสวนมีอำนาจเรียกบุคคลใดๆมาให้อธิบาย และมีหนังสือแจ้งให้บุคคลใดๆส่งหรือจัดการส่งเอกสารหรือ วัตถุเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนได้

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้เสนอเรื่องต่อประธานกรรมการมรรยาท ทยายความเพื่อพิจารณาสั่งการตามมาตรา 66 ต่อไป” แก้ไขเป็นข้อความว่า “เมื่อได้รับคำกล่าวหาตามมาตรา 64 วรรคหนึ่ง หรือเมื่อได้รับแจ้งจากศาล พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวน หรือเมื่อปรากฏแก่คณะกรรมการ มรรยาททยายความว่ามีพฤติการณ์อันสมควรให้มีการสอบสวนมรรยาททยายผู้ใด ให้คณะกรรมการมรรยาท ทยายความแต่งตั้งทยายความไม่น้อยกว่าสามคนเป็นคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนให้แล้วเสร็จ ภายใน 30 วัน เพื่อการนี้ให้คณะกรรมการสอบสวนมีอำนาจเรียกบุคคลใดๆมาให้อธิบาย และมีหนังสือแจ้งให้ บุคคลใดๆส่งหรือจัดการส่งเอกสารหรือวัตถุเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนได้

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้เสนอเรื่องต่อประธานกรรมการมรรยาท ทยายความเพื่อพิจารณาสั่งการตามมาตรา 66 ต่อไป”

การอ้างอิง

จุมพล ช่อจิตต์ศิริ. คำอธิบายวิชาการว่าความและศาลจำลอง. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559.

ดิเรก ควรสมาคม. คำอธิบายหลักวิชาขึ้นนักกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 11.

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2557.

ธานีศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 9.

กรุงเทพมหานคร: จีรรัชการพิมพ์, 2555.

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.

พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2552.

มารุต บุณนาท. วิชาว่าความและมรรยาททนายความ. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร:

วิญญูชน, 2565.

สิทธิโชค ศรีเจริญ. รวมคำบรรยายหลักวิชาขึ้นนักกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร:

วิญญูชน, 2562.